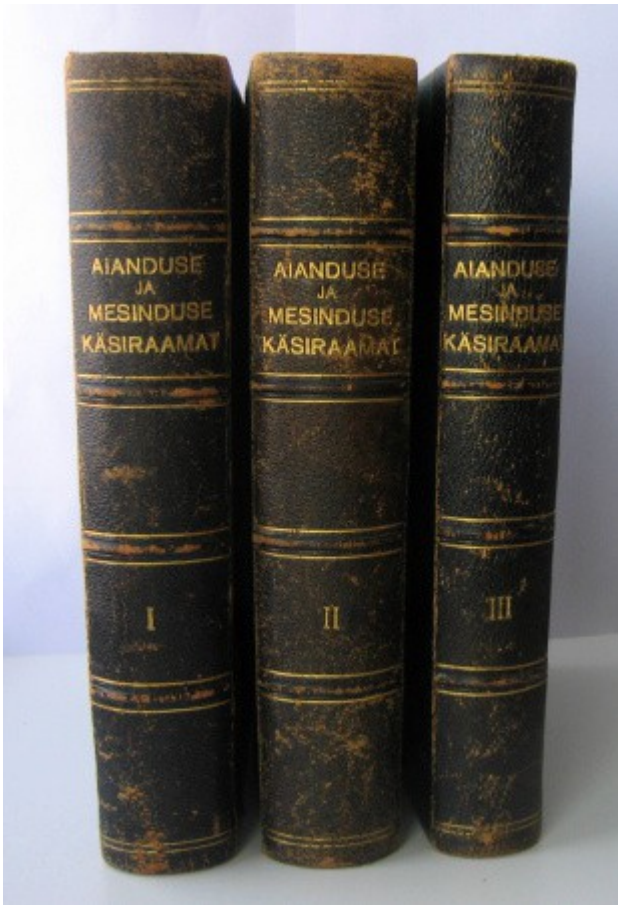

Kuidas infouputuses pinnal püsida

1935. aasta sügisel võeti meie kooli vastu esimene aianduse eriala lend. Äsja ilmunud kolmeköitelisest "Tegeliku aianduse ja mesinduse käsiraamatust" (TAMK) sai õppijatele oluline lugemisvara. See raamat on praegugi paljude aednike raamaturiulil. Olen sealt selgust saanud kui mõnele küsimusele mujalt vastust ei leia.

Minu põlvkond kirjutas koolis konsepte õpetaja jutust olulisemat üles märkides. Kui 1970. aastal puuviljandust õpetama hakkasin, oli juba kasutada õpetaja Otto Tigase koostatud õpik "Puuvilja- ja marjakasvatus", mis ilmus 1968. aastal.

16. veebruaril kooli tänapäeva käsitleva filmikese tegemisel otsis Külli Nõmmistu välja meie õpetajate koostatud raamatuid. Neid sai raamatukogu ümarlaud peaaegu täis. Lisaks neile on internetis kättesaadavad õpetajate koostatud e-materjalid. Palju on muid kirjandusallikaid, mida õpetajad neile lisaks soovivad. Üha aktuaalsemaks muutub küsimus, kuidas infouputuses pinnal püsida.

Kuidas valida õppematerjale

Koolis soovivad õppimiseks kõige vajalikuma kirjanduse õpetajad. Oma kirjalike tööde vormistamisel tuleb aga igaühel ka ise valikuid teha. Pealegi olete kirjalikke töid tehes ise infotootjad. Eks teiegi tööde hindamisel saab lähtuda samadest kriteeriumidest.

- Usaldust ärataval töö on autor ja väljaandmiseaeg. Internetimaterjalidel ka viimane muutmise aeg.
- Hea töö on lühike ja ülevaatlik. Sisaldab lühikese tekstiga tabeleid ja tekstiga seotud illustratsioone.
- Aega on mõtet kulutada sellise töö uurimisele, mis erineb teistest samateemalistest ülesehituse ja sõnastuse poolest. Ikka leiame üsna sõnasõnalisi löike, mis korduvad raamatust raamatusse. Pahatihti kipuvad sel viisil just vead järjest edasi kanduma.
- Lugejat aitavad raamatu lõpus olevad registrid. Siit saame kiiresti teada, mida autor ühegi sõna kasutamisel silmas pidas.
- Kirjanduse uudsus on tähtis masinate, materjalide ja sortide puhul. Õpikutest hindan neid, mis ajaproovile vastu peavad, mis annavad valdkonnast süsteemse ülevaate ajaloolises arengus. Uus on sageli unustatud vana. Nii leiame meile uudse viljapuu-bakterpõletiku kohta adekvaatset infot 80 aasta eest ilmunud raamatust TAMK. Sama raamatu 1. köites lk. 271 näeme fotot tööst praegu umbrohu hävitamisel kasutatava piikobestiga. Vanemate raamatute uurimisel peab olema kriitilisem ja arvestama toleaege sõnakasutusega. Sellega saavad tublimad õppijad hakkama.
- Kui olete juba üht teemat kauem uurinud, siis jõuate äratundmisele, mida üheltki autorilt oodata. Vähem usaldusväärseid ei tasu ometi kohe kõrvale lükata, kuid enamasti saab nende pealiskaudsema lehitsemisega aega kokku hoida.

Kuidas lugeda

Kirjaliku töö koostamisel tuleks loetu kohta kindlasti märkmeid teha. Iga allika kohta eraldi lehtedele või failidele. Võimalikult lühidalt, oluliste märksõnade ja arvude asukohti üles märkides. On vaja, et lugeja saaks töös viidatud koha algallikast kiiresti üles leida. Märkida üles ka kirjandusallika kohta kõik vajalikud andmed, millised tuleb kanda kasutatud kirjanduse loetellu.

Kuidas kirjutada

Kirjutama saab hakata siis kui teema kohta on juba üsna palju loetud. Hea oleks töötada mesilasena, kes õitelt korjatud nektari ise läbi töötab enne kui selle kärjekannudesse poetab. Sipelga töö, kes oma pesa üksikutest töötlemata raakestest kokku kannab, pole kirjaliku töö koostamisel hea eeskuju.

- Kasulik on kõik loetud allikad koos oma märkmetega kaeulatusse panna ja siis teksti oma sõnadega kirjutama hakata. Kui kirjutamise käigus on vaja mõnd fakti või arvu allikatest järgi vaadata, siis on paras aeg teha oma tekstis viide kirjandusele. Töö lõpetamisel kantakse kasutatud kirjandusse vaid need, millele vähemalt kord viidatud.
- Tabeleid ja jooniseid on vaja vaid siis kui nad on teksti mõistmisel hädavajalikud. Sel juhul tuleb neilegi õiges kohas viited teha.
- Jooniste muutmisteta kopeerimist saab väga harva kasutada. Enamasti tuleb aluseks valitud joonistel teha täiendusi ja parandusi, et nad teie töös end õigustaksid.
- Vormistamisprobleemide korral tasub alati mõnd raamatut eeskujuks võtta. Vaadake kuidas on seal tiitelleht, sisukord, joonised, tabelid, kirjanduse loetelu.
- Sõnakasutus. Aianduskooli perre kuuluvatena tuleks meil austada botaanilist ja aianduslikku terminoloogiat. Eksimuste vältimiseks peaksime kahtluse korral asendama terminitena kasutatavad sõnad nendega, mis pole terminid (kobara asemel **tari**) ja kitsamad mõisted laiemaga (juurvilja asemel **köögivil**, rööviku asemel **vastne**). Hea on eelistada lühemaid, omakeelseid täpitähtedeta sõnu (dekoratiivtaime asemel **ilutaim**, konteinertaima asemel **anumtaim**).
- Sissejuhatus ja kokkuvõtte on töö tähtsamad osad, millest temaga tutvumist alustatakse. Kui neist olulist ei leita, siis sellega piirduetaksegi. Ka kirjanduse valikul on hea neile osadele tähelepanu pöörata.
- Mida lühemalt, seda parem. Valmis töö viimistlemiseks tuleb ka aega planeerida. Välja jätta kordused, lühendada pikki lauseid. Hea on vahetada oma tööd õpingukaaslasega. Teise puudused on kergemini märgatavad. Selgub, kas oskate end teistele arusaadavalt väljendada.
- Parandamata lohakusvead õpilastöödes tekitavad kahtlusi ka ülejäänu usaldusvääruse suhtes. Juba väljaprintitud töös ei tule korrektselt tehtud parandusi häbeneda.
- Vead on elus tavalised, koolitöös lausa vajalikud. Neid avastades, analüüsides ja parandades toimubki õppimine. Tähelepanu tuleks koondada veale, selle tegijat tähelepanuta jättes. Nii on rohkem koolirõõmu.
- Häbeneda tuleb parandamata vigu. Ometi ei tarvitse kohe õhinaga tormata teise viga parandama. Viisakam on märgatu esitada tegijale kahtleva küsimusena. Õpetlikum mõlemale: küsija harjutas küsimuse arusaadavat sõnastamist, vea tegijale jääb oma poolt tehtud parandus paremini meelde.

Oma käitumisega on igaühel meist võimalik maailma muuta. Infopuutuse oludes tuleks võimalikult vähe rääkida ja kirjutada ning võimalikult palju kuulata ja lugeda. Ometigi vaid neid, kellel midagi öelda on.

Jaan Kivistik

16.02.2013